

N:o 50.

Ank. till Riksd. kansli den 19 mars 1909, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Kristinehamns stad af viss kyrkoherden i Kristinehamns pastorat på lön anslagen jord.

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:r 47) af den 18 december 1908 har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att den vid uppdelning af staden Kristinehamns donationsjord för kyrkoherdens boställsgård i staden utlagda jord eller den s. k. prästjorden må, om enskild rätt ej därigenom kränkes, till staden afstås mot en till kyrkoherden i Kristinehamns pastorat utgående årlig ersättning, som af Kungl. Maj:t efter förslag af en nämnd, bestående af tre personer, af hvilka indelningshafvaren och staden utse hvardera en samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands län och domkapitlet i Karlstad den tredje, bestämmes i spannnål, $\frac{1}{3}$ råg, $\frac{1}{3}$ korn och $\frac{1}{3}$ hafre, att lösas i penningar efter medelmarkegångspris; dock att ifrågavarande årliga ersättning ej må i något fall understiga ett belopp af 200 kronor.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anført följande:

»Hos Eders Kungl. Maj:t har drätselkammaren i Kristinehamn, enligt erhållet uppdrag af stadsfullmäktige därstädes vid sammanträde den 12 juli 1907, i underdånighet anhållit, att den vid uppdelning af stadens donationsjord för kyrkoherdens boställsgård i staden utlagda jord, den så

kallade prästjorden, hvilken åtminstone delvis komme att tagas i anspråk för genomförande af fastställd stadsplan, måtte få till stadskassan indragas mot den ersättning i kontant Eders Kungl. Maj:t ville bestämma.

Drätselkammaren har i ärendet meddelat, att vid en under år 1759 verkställd reglering af stadsjorden den odlade jorden uppdelats i hemägo- och bortägoskiften på samtliga stadens tomter, därvid stadens kyrkoherdeboställe, omfattande tomterna n:is 37, 38 och 39, erhållit sina åbelöpande ägoskiften, hvilka därefter utgjort den så kallade prästjorden. Under årens lopp hade de sålunda uppdelade skiftena i allmänhet fränsålt eller på annat sätt frångått de flesta stadstomterna. Hvad däremot anginge prästjordsskiftena hade ett bestämdt hinder mött mot ett dylikt fränskiljande i den omständigheten att dessa skiften ansetts vara af boställsnatur och såsom sådana bort i likhet med själfva boställsgården redovisas från den ena indelningshafvaren till den andra. Genom jordutbyte med statens järnvägar år 1865 hade det till prästjorden hörande hemägoskiftet undergått viss förändring, och omfattade prästjorden numera dels hemägoskiftena till tomterna n:is 35, 36, 37, 38, 39 och 40, om sammanlagdt 3 tunnland 8 kappland, dels ock de till 2 tunnland $27\frac{1}{4}$ kappland upptagna, till tomterna n:is 37, 38 och 39 hörande bortägoskiftena, belägna vid Varnumsviken af sjön Väneren å de så kallade Broängarna. På grund af därom meddelad föreskrift i gällande löneregleringsresolution hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands län och domkapitlet i Karlstad under den 30 maj och den 5 juni 1901 för en tid af 20 år från och med den 1 maj 1901 utarrenderat omförmälda till kyrkoherdens i Kristinehamn boställsgård hörande stadsjord mot årligt arrende af dels 75 kronor kontant dels ock 3,92 hektoliter råg och 7,85 hektoliter hafre, hvilka persedlar skulle lösas efter medelmarkegångspris. Arrendeafkastningen af prästjorden hade år 1906 uppgått till sammanlagdt 153 kronor 41 öre. Ehuru för närvarande staden icke behöfde prästjorden i dess helhet utan allenast den del af hemägoskiftet, som berördes af den så kallade Kungsgatans utläggning, hade likväl af flera skäl ansöknings utsträckt att omfatta hela prästjorden, i ty att dess bortägoskifte eventuellt ställts i behof för ändrad sträckning af järnvägsspåret till stadens hamn, hvarjämte det skulle blifva svårt att med ledning af den för hela prästjorden bestämda arrendeafgiften erhålla någon riktig värdesättning af inkomsten från endast en mindre del af jorden. Dessutom vore tillfället gynnsamt att få det föråldrade aflöningssättet med jordlön ersatt med en bestämd årlig aflöning.

Öfver ifrågavarande framställning har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande låtit höra Kristinehamns stadsförsamling, som ej haft något

att erinra mot ansökningsen, äfvensom boställshafvaren kyrkoherden O. Nordenhaag, hvilken därvid för sin del medgifvit, att den ifrågavarande jorden finge afskiljas från kyrkoherdens boställsgård i staden för att till stadskassan indragas mot ersättning, ej understigande 200 kronor årligen, att den 1 mars hvarje år utbetalas till kyrkoherden eller hans rättsinnehafvare.

Magistraten i Kristinehamn, som äfven yttrat sig i ärendet, har i fråga om den afgäld af staden, som skulle för framtiden ingå i pastors löneförmåner i stället för lönejorden, hemställt, att den måtte bestämmas af utsedde gode män, tillsatta i den ordning, som i allmänhet är stadgad för bestämmande af lösen för jord, som afstås för allmänt behof, och åt hvilka gode män jämväl kunde lämnas att pröfva nuvarande arrendatorns anspråk på ersättning för förlusten af mistadt arrende.

Domkapitlet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande äfvensom kammarkollegium hafva i afgifna underdåniga utlåtanden uttalat sig för bifall till ansökningsen.

Kammarkollegium har meddelat, att med ledning af för kollegium tillgängliga handlingar ej kunnat ådagaläggas annat förhållande, än att Kristinehamns nuvarande prästgård, upptagen till tre tomter med åbelöpande andelar af stadens donationsjord, tillkommit i enlighet med den i prästerskapets tid efter annan utfärdade privilegier intagna bestämmelsen att pastorer i städerna skulle försörjas af städerna med publika hus och gårdar. Enligt kammarkollegii åsikt borde såsom villkor för löningsjordens afstående till staden bestämmas, att enskild rätt ej genom jordens indragning till stadskassan kränktes samt att af Kristinehamns stad till nuvarande och blifvande innehafvare af kyrkoherdebeställningen därstädes utgåfves såsom ersättning för löningsjordens afstående ett årligt belopp af kontant 200 kronor att den 1 mars hvarje år till vederbörande indelningshafvare i behörig ordning utbetalas.

Då jag den 18 september 1908 inför Eders Kungl. Maj:t anmälde detta ärende, yttrade jag följande.

På grund af hvad i ärendet förekommit ansåge jag skäl ej förefinnas att motsätta sig den begärda öfverlåtelsen. Den jord, hvarom i förevarande ärende vore fråga, syntes emellertid vara af den beskaffenhet, att densamma, jämlikt 114 § regeringsformen och prästerskapets privilegier af den 16 oktober 1723, icke kunde till Kristinehamns stad afstås, på sätt nu blifvit ifrågasatt, utan Riksdagens och Kyrkomötets bifall. Då jorden icke nu, såvidt handlingarna i ärendet utmärkte, undergått någon värdering, ansåge jag, att Eders Kungl. Maj:t borde förbehålla sig att bestämma det belopp, som i ersättning för jordens afstående borde utgå till

indelningshafvaren, efter förslag af en nämnd, i hvilken såväl stadens som indelningshafvarens och det allmännas intressen funnes företrädda. Med afseende å penningvärdets fall ansåge jag likväl denna ersättning icke böra bestämmas i penningar utan lämpligen böra fastställas i spannmål, $\frac{1}{3}$ råg, $\frac{1}{3}$ korn och $\frac{1}{3}$ hafre, att lösas i penningar efter medelmarkegångspris. Denna ersättning borde dock ej få understiga det af nuvarande kyrkoherden i Kristinehamns pastorat fordrade minimibeloppet af 200 kronor.

I enlighet med min af statsrådets öfriga ledamöter tillstyrkta hemställan behagade Eders Kungl. Maj:t i nådig skrifvelse af sagda den 18 september 1908 inhämta Kyrkomötets yttrande, huruvida Kyrkomötet medgafve, att den vid uppdelning af staden Kristinehamns donationsjord för kyrkoherdens boställsgård i staden utlagda jord eller den s. k. prästjorden finge, om enskild rätt ej därigenom kränktes, till staden afstås mot en till kyrkoherden i Kristinehamns pastorat utgående årlig ersättning, som af Eders Kungl. Maj:t efter förslag af en nämnd bestående af tre personer, af hvilka indelningshafvaren och staden utsåge hvardera en samt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands län och domkapitlet i Karlstad den tredje, bestämdes i spannmål, $\frac{1}{3}$ råg, $\frac{1}{3}$ korn och $\frac{1}{3}$ hafre, att lösas i penningar efter medelmarkegångspris; dock att ifrågavarande årliga ersättning ej finge i något fall understiga ett belopp af 200 kronor.

I underdånig skrifvelse den 20 oktober 1908 har nu Kyrkomötet tillkännagifvit, att mötet, som icke funnit något att erinra emot ifrågavarande förslag, godkänt detsamma.»

Utskottet har icke haft något att erinra mot förevarande framställning och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 19 mars 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.